

Európska
komisia

Dobrý život v rámci možností našej planéty

7. EAP – všeobecný environmentálny akčný program Únie do roku 2020

Od polovice sedemdesiatych rokov dvadsiateho storočia sa politika EÚ v oblasti životného prostredia riadi akčnými programami, v ktorých sa vymedzujú prioritné ciele, ktoré je potrebné dosiahnuť v určitom časovom období. Súčasný program, ktorý je siedmym svojho druhu, bol prijatý Európskym parlamentom a Radou Európskej únie v novembri 2013 a pokrýva obdobie do roka 2020.

Prostredníctvom tohto environmentálneho akčného programu (EAP) sa EÚ rozhodla vystupňovať svoje úsilie zamerané na ochranu nášho prírodného kapitálu, podporovanie nízkouhlíkového rastu a inovácií efektívne využívajúcich zdroje, a na zabezpečenie zdravia a blahobytu ľudí, pričom sa budú rešpektovať hranice prírodných zdrojov Zeme.

Táto spoločná stratégia by mala určiť smerovanie budúcich opatrení inštitúcií EÚ a členských štátov, ktoré sú spoluzodpovedné za ich vykonávanie a dosiahnutie jej prioritných cieľov.

Tento program sa riadi dlhodobou víziou:

“ V roku 2050 budeme žiť dobrý život v ekologických medziach našej planéty. Zdrojom našej prosperity a zdravého prostredia bude inovatívne cyklické hospodárstvo, v ktorom sa ničím neplytvá a v ktorom sú prírodné zdroje spravované udržateľne a biodiverzita je chránená, cenená a obnovovaná spôsobmi, ktoré posilňujú odolnosť našej spoločnosti. Náš nízkouhlíkový rast je už dávno oddelený od využívania zdrojov a udáva krok bezpečnej a udržateľnej globálnej spoločnosti. ”

Program obsahuje zoznam deviatich prioritných cieľov a kroky, ktoré musí EÚ urobiť na ich dosiahnutie do roku 2020. Ide o tieto ciele:

1. chrániť, zachovávať a zveľaďovať prírodný kapitál Únie
2. vytvoriť z Únie nízkouhlíkové ekologické a konkurencieschopné hospodárstvo efektívne využívajúce zdroje
3. chrániť občanov Únie pred environmentálnymi vplyvmi a rizikami ohrozujúcimi ich zdravie a blahobyt
4. maximalizovať prínosy právnych predpisov Únie v oblasti životného prostredia zlepšením ich vykonávania
5. prehĺbiť vedomosti v oblasti životného prostredia a zdokonaľiť faktickú základňu politiky
6. zabezpečiť investície do politiky v oblasti životného prostredia a zodpovedať za náklady na životné prostredie vyplývajúce z akýchkoľvek spoločenských činností
7. zlepšiť začlenenie problematiky životného prostredia do iných oblastí politiky a zabezpečiť súdržnosť pri vytváraní nových politik
8. posilniť udržateľnosť miest v Únii
9. pomôcť Únii účinnejšie riešiť medzinárodné environmentálne a klimatické problémy.

Tematické priority

Program definuje tri prioritné oblasti, ktoré si vyžadujú viac opatrení s cieľom **chrániť prírodu a zlepšiť ekologickú odolnosť, podporiť nízkouhlíkový rast efektívne využívajúci zdroje a zmierniť hrozby pre ľudské zdravie a blahobyt** súvisiace so znečistením prostredia a chemikáliami, ako aj s vplyvmi klimatických zmien.

1. Prvá oblasť činností sa zameriava na **prírodný kapitál**, počnúc úrodnou pôdou, produktívnym pôdnym fondom a moriami až po pitnú vodu a čistý vzduch, a zároveň na biodiverzitu, ktorá ho podporuje. Prírodný kapitál zahŕňa zásadné služby, ako napríklad opeľovanie rastlín, prirodzenú ochranu pred povodňami či reguláciu klímy. Únia sa zaviazala zabraňovať strate biodiverzity a dosiahnuť dobrý stav vôd a morského prostredia v Európe. Okrem toho zaviedla prostriedky na dosiahnutie tohto cieľa za pomoci právnych záväzkov vrátane rámcovej smernice o vode, smernice o kvalite ovzdušia, a smernice o biotopoch a smernice o vtácoch, spolu s finančnou a technickou podporou. Naše životné prostredie je však pod obrovským tlakom. Biodiverzita v EÚ naďalej zaniká a mnohé ekosystémy sú vážne narušené, preto je potrebné zintenzívniť naše úsilie.

V záujme dosiahnutia tohto cieľa je EAP vyjadrením záväzku EÚ, vnútroštátnych orgánov a zainteresovaných strán k urýchleniu plnenia cieľov v rámci **stratégie v oblasti biodiverzity do roku 2020 a koncepcie zabezpečenia ochrany európskych vodných zdrojov (Blueprint)**. Program sa venuje aj témam,

v rámci ktorých sú potrebné ďalšie opatrenia na úrovni EÚ a na vnútroštátnej úrovni, ako je ochrana pôdy a trvalo udržateľné využívanie pôdy, ako aj lesných zdrojov. V programe sa poukazuje na potrebu účinnejších opatrení na ochranu oceánov a morí, zabezpečenie zásob rýb a zníženie morského odpadu.

2. Druhá oblasť činností sa týka podmienok, ktoré v EÚ umožnia prechod na **nízkouhlíkové hospodárstvo efektívne využívajúce zdroje**. Vyžaduje si to:

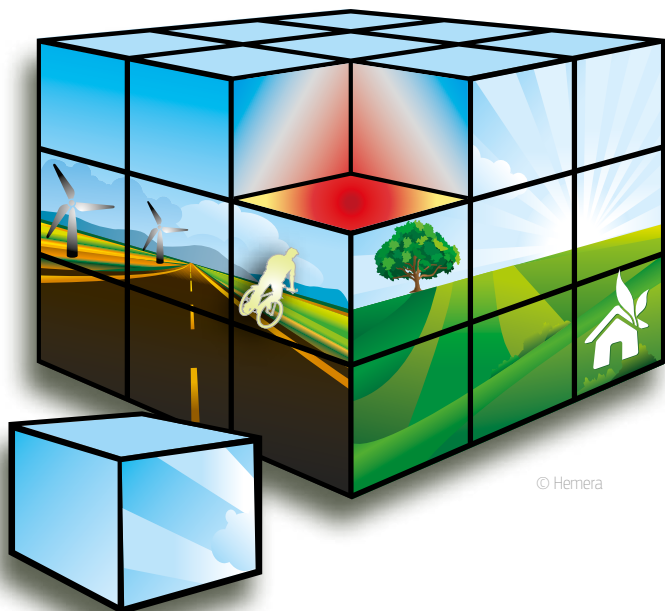
- úplné splnenie klimatického a energetického balíka na dosiahnutie cieľov „20-20-20“ a dohody o ďalších krokoch politiky v oblasti zmeny klímy po roku 2020,
- významné zlepšenie environmentálnej výkonnosti výrobcov počas ich životného cyklu,
- zníženie vplyvu spotreby na životné prostredie vrátane otázok, ako je zníženie odpadu z jedla a využitie biomasy udržateľným spôsobom.

Tieto **činnosti sa osobitne zameriavajú na premenu odpadu na zdroje**, pričom sa kladie dôraz na väčšie predchádzanie vzniku odpadu, opätovné použitie a recykláciu, a postupné odstránenie nevhodných a škodlivých praktík, ako je skládkovanie. Čoraz väčšia časť Európy trpí nedostatkom vody, za čo je v nemalej miere zodpovedná zmena klímy, a do popredia sa dostáva potreba ďalších krokov zameraných na efektívnejšie využívanie vody.

V súvislosti s rastom cien prírodných zdrojov, nedostatkom a závislosťou na dovoze bude konkurencieschopnosť Európy a jej schopnosť udržateľného rastu závisieť od zlepšenia efektívnosti využívania zdrojov v rámci celého hospodárstva. EAP vyzýva na **vytvorenie ukazovateľov a cieľov v oblasti efektívneho využívania zdrojov**, ktorými sa budú riadiť verejné a súkromné subjekty s rozhodovacou právomocou.

Výhody hospodárstva efektívne využívajúceho zdroje sú citelné v mnohých odvetviach. **Ekologické technológie a služby sú hlavným príkladom úspechu**, keďže zamestnanosť v týchto odvetviach vykazuje každoročne 3%-ný rast. Hodnota celosvetového trhu ekologického priemyslu, ktorá sa v súčasnosti odhaduje na jeden bilión EUR, sa podľa prognóz v nasledujúcich 10 rokoch zdvojnásobí. To je dobrá správa pre európske spoločnosti, ktoré už dosiahli vedúce svetové postavenie v recyklácii a energetickej účinnosti.

3. Tretia kľúčová oblasť činností zahŕňa problémy ohrozujúce **ľudské zdravie a blahobyt**, napríklad znečistenie ovzdušia a vody, nadmerný hluk a toxické chemikálie.

Svetová zdravotnícka organizácia odhaduje, že environmentálne faktory môžu byť zodpovedné až za 20% úmrtí v Európe. Európa už uplatňuje prísne normy na kvalitu ovzdušia, ale v mnohých mestách znečistenie naďalej prekračuje prijateľnú úroveň. EAP stanovuje záväzky, ktoré sa sústreďujú na lepšie vykonávanie existujúcich právnych predpisov a na zabezpečenie výraznejšieho zníženia znečistenia ovzdušia a znečistenia hlukom. EAP taktiež stanovuje dlhodobú víziu na dosiahnutie **netoxického** životného prostredia a navrhuje riešiť riziká spojené s používaním chemických látok vo výrobkoch a chemických zmesiach, a najmä tých, ktoré narušujú endokrinný systém. Zároveň sa navrhuje predvídateľnejší rámec v kombinácii s väčšími investíciami do vedomostí, ktorý bude zameraný na podporu inovácií a rozvoja udržateľnejších riešení.

Pevný základ

Nový program zahŕňa „podporný rámec“ spolu s ďalšími štyrmi prioritnými cieľmi, ktoré majú pomôcť Európe splniť tieto ciele: lepšie vykonávanie právnych predpisov, lepšia informovanosť prostredníctvom zlepšenia základne poznatkov, vyššie a rozumnejšie investície do životného prostredia, a úplné začlenenie environmentálnych požiadaviek a zohľadňovania životného prostredia do ostatných politík.

4. Lepšie **vykonávanie** existujúcich právnych predpisov prinesie mnoho výhod. V štúdiu vypracovanej pre Komisiu v roku 2012 sa odhaduje, že úplné uplatňovanie právnych predpisov EÚ o odpadoch by pomohlo ušetriť 72 miliárd EUR ročne, zvýšiť ročný obrát v oblasti spracovávania odpadov a recyklácie v EÚ o 42 miliárd EUR a vytvoriť vyše 400 000 nových pracovných miest do roku 2020. Ak sa právne predpisy EÚ v oblasti životného prostredia budú vykonávať dôkladne, vytvoria rovnaké podmienky a príležitosti na jednotnom trhu pre udržateľné investície a budú prínosné pre životné prostredie.

EAP uznáva, že oveľa väčší prístup verejnosti k informáciám je dôležitý prostriedok zvyšovania povedomia verejnosti o otázkach životného prostredia a pomáha ľuďom zlepšiť si vlastné životné prostredie. Kládne dôraz na lepší systém kontroly a dohľadu, ako aj na lepší prístup k spravodlivosti v záležitostiach životného prostredia.

5. Vedecký výskum, monitorovanie a podávanie správ o vývoji v oblasti životného prostredia znamená, že naše chápanie životného prostredia sa neustále zvyšuje. Táto **základňa poznatkov** by mala byť prístupnejšia pre občanov a tvorcov politik s cieľom zaisťiť, aby politika naďalej vychádzala z riadneho porozumenia stavu životného prostredia. Prístup EÚ k vytváraniu politiky v tejto oblasti sa zároveň bude aj naďalej odvíjať od zásady predbežnej opatnosti¹.

Z našich súčasných poznatkov jednoznačne vyplýva, že potrebujeme okamžité opatrenia v oblastiach, ako je zmena klímy, strata druhov, environmentálne prahové hodnoty a ekologické body zvratu (tzv. tipping points), avšak problémy sú zložité a musíme zlepšiť naše porozumenie, ak chceme vytvoriť čo najefektívnejšie prístupy. Cieľom EAP je riešiť tieto problémy zlepšením spôsobu, akým sa údaje a ďalšie informácie zhromažďujú, spravujú a používajú v celej EÚ, investovaním do výskumu, aby sa zaplnili medzery vo vedomostiach a vypracovaním systematickejšieho prístupu k novým a k objavujúcim sa rizikám.

6. Na dosiahnutie cieľov stanovených v programe budú potrebné primerané **investície a inovácie** v oblasti výrobkov, služieb a verejných politík z **verejných a súkromných zdrojov**. To sa môže stať iba vtedy, ak sa bude dôkladne pripisovať zodpovednosť za vytváranie vplyvu na životné prostredie a ak budú **trhové signály** odrážať aj skutočné náklady na životné prostredie. Preto bude potrebné systematickejšie uplatňovať zásadu znečisťovateľ platí, postupne ukončovať dotácie, ktoré sú škodlivé pre životné prostredie, posunúť zdaňovanie od práce k znečisťovaniu a rozširovať trhy s ekologickými výrobkami a službami. Konkrétnym príkladom je výzva EAP na vyčlenenie aspoň 20% rozpočtových prostriedkov EÚ na obdobie rokov 2014 –2020 na zmiernenie zmeny klímy a prispôbenie sa tejto zmene. Spoločnosti si čoraz viac uvedomujú výhody rozširovania ekoinovácií a zavádzania nových technológií, merania vplyvu ich podnikania na životné prostredie a poskytovania informácií o životnom prostredí investorom a zákazníkom vo výročných správach. EAP stanovuje niekoľko spôsobov, ako tento trend ďalej rozvíjať.

7. Štvrtá podporná podmienka programu je lepšie **začlenenie** otázok životného prostredia do ďalších oblastí politík, ako je regionálna politika, poľnohospodárstvo, rybársky priemysel, energetika a doprava. Systematické posudzovanie environmentálnych, sociálnych a hospodárskych vplyvov politických iniciatív a úplné vykonávanie právnych predpisov v oblasti posudzovania vplyvov na životné prostredie zaisťujú lepšie rozhodovanie a súdržné politické prístupy, ktoré majú mnoho výhod.

¹ Ako je uvedené v zmluve o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ), cieľom zásady predbežnej opatnosti je zabezpečiť vyššiu úroveň ochrany životného prostredia prostredníctvom preventívneho rozhodovania v prípade rizika: http://europa.eu/legislation_summaries/consumers/consumer_safety/l32042_sk.htm

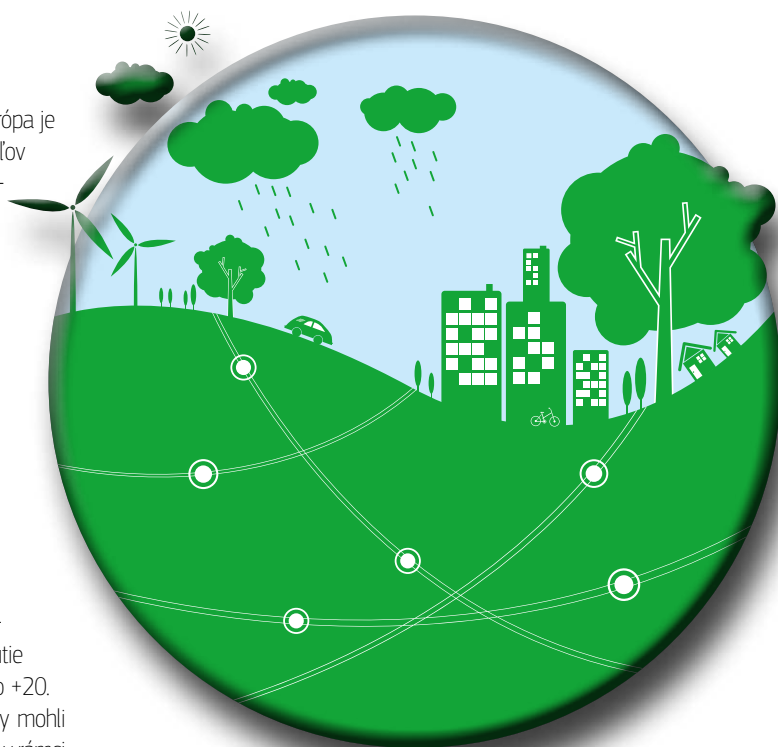

Miestne, regionálne a celosvetové problémy

Program dopĺňajú dva dopĺňujúce prioritné ciele.

8. Prvým cieľom je pomáhať **posilniť udržateľnosť v mestách**. Európa je husto obývaná a do roku 2020 bude pravdepodobne 80 % jej obyvateľov žiť v meste alebo v blízkosti mesta. Väčšina miest čelí spoločným problémom, ku ktorým patrí problematika kvality ovzdušia, vysoká úroveň hluku, emisie skleníkových plynov, nedostatok vody a odpad. Riešenie týchto problémov si vyžaduje spoločnú prácu. Z tohto dôvodu sa EAP zameriava na vyzdvihovanie a rozširovanie iniciatív, ktoré podporujú inováciu a výmenu osvedčených postupov v mestách. Cieľom je zabezpečiť, aby **do roku 2020 väčšina miest v EÚ vykonávala politiky udržateľného mestského územného plánovania a projektovania**, a aby využívala finančné prostriedky EÚ vyhradené na tento účel.

9. Posledný prioritný cieľ sa týka **širších celosvetových problémov**. Mnohé z prioritných cieľov stanovených v EAP je možné dosiahnuť iba v spolupráci s partnerskými krajinami alebo v rámci celosvetového prístupu. EÚ a jej členské štáty sa zaviazali, že sa účinnejšie zapoja do spolupráce s medzinárodnými partnermi na dosiahnutie cieľov trvalo udržateľného rozvoja, ktoré nadväzujú na konferenciu Rio +20. V rámci EAP sa tiež navrhuje preskúmanie ďalších opatrení, ktoré by mohli pomôcť znížiť vplyv na životné prostredie za hranicami EÚ. „Dobrá život v rámci možností našej planéty“ je celosvetový cieľ.

© iStock

© iStock

Odkazy

Viac informácií o všeobecnom environmentálnom akčnom programe Únie do roku 2020 nájdete tu:

<http://ec.europa.eu/environment/newprg/index.htm>

Webová lokalita GR pre životné prostredie ponúka dodatočné podrobnejšie informácie o politikách a činnostiach:

http://ec.europa.eu/environment/index_sk.htm

Úrad pre publikácie

doi:10.2779/63044

ISBN 978-92-79-33918-9

9 789279 339189